

Wykład:

BUDŻET PAŃSTWA
I POLITYKA BUDŻETOWA

Budżet państwa

Budżet - jest rocznym planem finansowym, obejmującym dochody i wydatki państwa oraz wskazującym źródła pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki.

USTAWA BUDŻETOWA NA ROK 2014 [2015, 2016, 2017*, 2018* (*projekt)] z dnia 24 stycznia 2014 r.

Art. 1.

1. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 1, łączną kwotę podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa w wysokości 277 782 224 tys. zł [297 252 925 tys. zł (2015)], [296 879 236 tys. zł (2016)], [325 426 102 tys. zł (2017)], **355 703 005 tys. zł (2018)**].

2. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 2, łączną kwotę wydatków budżetu państwa w wysokości 325 287 369 tys. zł [343 332 925 tys. zł (2015)] [351 499 236 tys. zł (2016)], [384 771 602 tys. zł (2017)], **397 195 005 tys. zł (2018)**].

3. Deficyt budżetu państwa ustala się na dzień 31 grudnia 2014 r. na kwotę nie większą niż 47 505 145 tys. zł [46 080 000 tys. zł (2015)] [54 620 000 tys. zł (2016)], [59 345 500 tys. zł (2017)], **41 492 000 tys. zł (2018)**].

Polityka budżetowa - narzędzia i funkcje

Narzędzia polityki budżetowej:

1. wydatki
2. podatki

Funkcje budżetu:

1. stabilizacyjna
2. redystrybucyjna
3. alokacyjna
4. informacyjna

Ekspansywna i restrykcyjna polityka budżetowa

Ekspansywna polityka budżetowa, polega na wzroście wydatków (G) i/lub obniżeniu podatków (t), co w krótkim okresie najczęściej prowadzi do zwiększenia tempa wzrostu PKB (Y).

Restrykcyjna polityka budżetowa, polega na zmniejszeniu wydatków (G) i/lub podniesieniu podatków (t), co w krótkim okresie najczęściej prowadzi do zmniejszenia tempa wzrostu PKB (Y).

Wpływ ekspansywnej polityki fiskalnej na wzrost gospodarczy (OECD 1970-96)

Wskaźnik	Ekspansja fiskalna
Stopa wzrostu realnego GDP	
- przed zmianą polityki fiskalnej	2,57 %
- w trakcie	1,12 %
- po zmianie polityki fiskalnej	2,00 %
Liczba epizodów	38

Źródło: OECD.

Wpływ restrykcyjnej polityki fiskalnej na wzrost gospodarczy (OECD 1970-96)

Wskaźnik	Restrykcje fiskalne
Stopa wzrostu realnego GDP	
- przed zmianą polityki fiskalnej	2,21 %
- w trakcie	2,36 %
- po zmianie polityki fiskalnej	2,13 %
Liczba epizodów	65

Źródło: OECD.

Wpływy podatkowe w % PKB

Źródło: OECD.

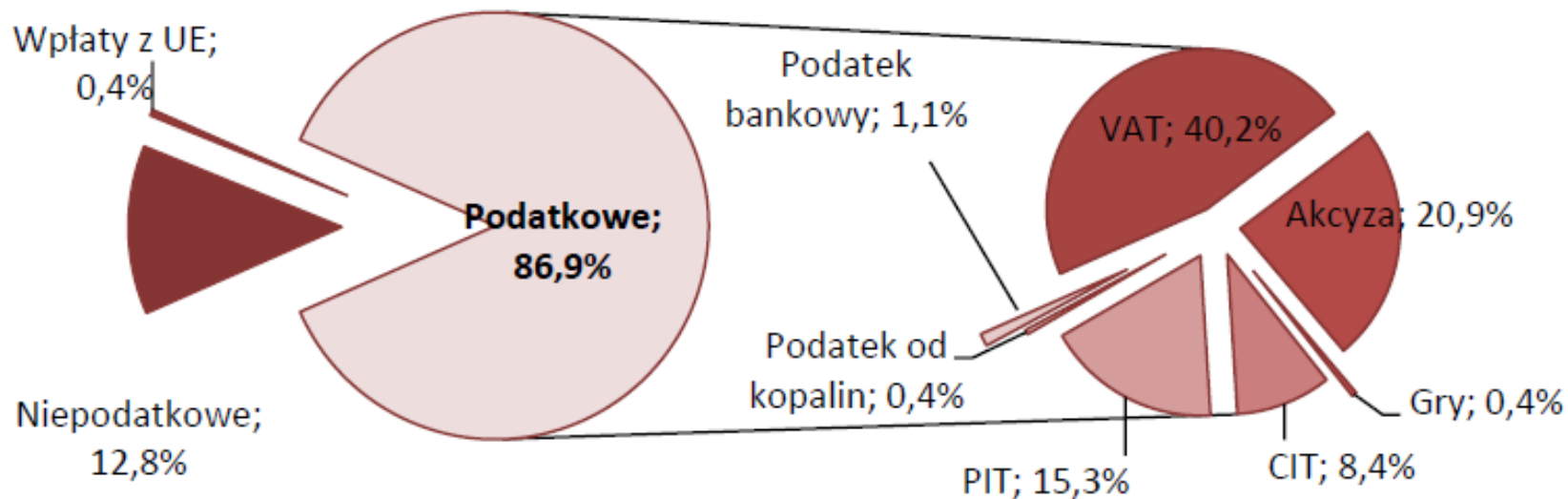
Country	1995	2000	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Australia	28,2	30,4	29,6	25,8	26,3	27,3	27,6	27,8	..
Austria	41,0	42,1	40,5	41,0	41,0	41,7	42,5	42,8	43,5
Belgium	42,8	43,8	42,4	42,0	42,9	44,0	45,0	45,0	44,8
Canada	34,9	34,9	32,3	31,4	30,4	30,7	31,0	31,2	31,9
Chile	18,4	18,8	22,8	17,2	21,2	21,4	20,0	19,8	20,7
Czech Republic	34,9	32,5	34,3	32,4	33,4	33,8	34,1	33,1	33,5
Denmark	48,0	48,1	47,7	46,4	46,6	47,2	46,8	49,6	46,6
Estonia	36,2	30,9	31,1	34,9	31,9	32,1	31,5	32,4	33,6
Finland	44,5	45,8	41,5	40,9	42,0	42,8	43,6	43,8	44,0
France	41,9	43,1	42,4	41,3	42,9	44,0	45,2	45,5	45,5
Germany	36,2	36,3	34,9	36,1	35,7	36,5	36,4	36,6	36,9
Greece	27,6	33,1	30,9	29,6	32,5	33,7	35,6	35,8	36,8
Hungary	41,0	38,7	39,6	39,0	36,9	38,5	38,2	38,2	39,4
Iceland	30,4	36,2	38,7	32,0	34,5	35,3	36,0	38,9	37,1
Ireland	31,8	30,9	30,4	27,0	26,7	27,3	28,2	28,7	23,6
Israel	35,2	35,6	34,7	29,8	30,9	29,6	30,7	31,2	31,4
Italy	38,6	40,6	41,7	41,9	41,4	42,7	44,0	43,7	43,3
Japan	26,4	26,6	28,5	27,0	28,6	29,5	30,3	32,0	..
Korea	19,0	21,5	24,8	23,6	24,0	24,8	24,3	24,6	25,3
Luxembourg	35,3	37,2	37,2	39,0	37,5	38,5	38,1	38,4	37,0
Mexico	14,9	16,5	17,6	17,2	19,5	19,6	14,6	15,2	17,4
Netherlands	39,0	36,8	36,3	35,4	35,9	36,3	36,5	37,5	37,8
New Zealand	35,8	32,9	34,5	31,0	31,4	33,0	31,3	32,5	32,8
Norway	40,9	42,6	42,9	42,0	42,7	42,3	39,9	38,7	38,1
Poland	36,1	32,7	34,5	31,3	31,8	32,1	31,9	32,1	..
Portugal	28,9	30,6	31,3	29,5	32,0	31,2	34,1	34,2	34,5
Slovak Republic	39,6	33,6	28,8	28,4	28,3	28,1	30,3	31,2	32,3
Slovenia	38,4	36,6	37,1	36,2	36,3	36,5	36,8	36,5	36,6
Spain	31,3	33,4	36,4	29,8	31,2	32,1	33,3	33,8	33,8
Sweden	45,6	49,0	44,9	44,0	42,3	42,3	42,9	42,8	43,3
Switzerland	25,5	27,6	26,1	27,1	27,0	26,9	26,9	27,0	27,9
Turkey	16,8	24,2	24,1	24,6	27,8	27,6	29,3	28,8	30,0
United Kingdom	32,1	34,7	34,1	32,3	33,6	33,0	32,5	32,1	32,5
United States	26,7	28,4	26,9	23,3	24,0	24,4	25,7	25,9	26,4

Dochody budżetu państwa w Polsce, 2010-2016

Wskaźnik	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dochody budżetu państwa ogółem	w mln zł	250 303	277 557	287 595	279 151	283 543	289 137	314 684
dochody podatkowe ogółem	w mln zł	222 553	243 211	248 275	241 651	254 781	259 674	273 138
w tym:								
z podatku od towarów i usług (VAT)	w mln zł	107 880	120 832	120 001	113 412	124 262	123 121	126 584
z podatku akcyzowego	w mln zł	55 685	57 964	60 450	60 653	61 570	62 809	65 749
z podatku dochodowego od osób prawnych	w mln zł	21 770	24 862	25 146	23 075	23 266	25 813	26 381
z podatku dochodowego od osób fizycznych	w mln zł	35 593	38 075	39 809	41 291	43 022	45 040	48 232

Źródło: GUS.

Dochody budżetu państwa w Polsce, 2016

Wpływy niepodatkowe – wpłata z zysku NBP i rezerwacja częstotliwości (9,2 mld zł).

Wpływy budżetowe, 2016

WPŁYWY BUDŻETOWE

w okresie od 01 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

kwoty w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Wpływy budżetowe*)	w tym:
			Kwoty zaległości budżetowych ściągniętych w drodze egzekucji
1.	2.	3.	4.
1	Podatek dochodowy od osób prawnych	33 825 201	134 988
2	Podatek dochodowy od osób fizycznych	89 340 154	692 472
3	Podatek od towarów i usług	126 584 120	2 256 459
4	Podatek od niektórych instytucji finansowych	3 506 810	0
5	Podatek akcyzowy	65 749 274	44 509
6	Podatek od gier	1 406 925	758
7	Podatki zniesione	3	1
8	Cła	3 177 775	2 905
9	Ogółem	323 590 263	3 132 092

*) Wykazywane są w pełnych wielkościach, tj. bez odliczenia udziałów dla jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Kraj	PIT (2013) najwyższa stawka	CIT (2014)	VAT (2014) stawka podstawowa	VAT (2014) stawki zredukowane
Australia	45	30,0	10,0	0,0
Austria	50	25,0	20,0	10,0/12,0
Belgia	50	34,0	21,0	0,0/6,0/12,0
Kanada	29	26,3	5,0	0,0
Czechy	15	19,0	21,0	15,0
Dania	20,83	24,5	25,0	0,0
Estonia	21	21,0	20,0	9,0
Finlandia	31,75	20,0	24,0	0,0/10,0/14,0
Francja	45	34,4	20,0	2,1/5,5/10,0
Niemcy	45	30,2	19,0	7,0
Grecja	45	26,0	23,0	6,5/13,0
Węgry	16	19,0	27,0	5,0/18,0
Islandia	31,8	20,0	25,5	7,0
Irlandia	41	12,5	23,0	0,0/4,8/9,0/13,5
Izrael	48	26,5	18,0	0,0
Włochy	43	27,5	22,0	4,0/10,0
Japonia	40	37,0	5,0	-
Korea Płd.	38	24,2	10,0	0,0
Luksemburg	39	29,2	15,0	3,0/6,0/12,0
Meksyk	30	30,0	16,0	0,0
Holandia	52	25,0	21,0	6,0
Nowa Zelandia	33	28,0	15,0	0,0
Norwegia	25,75	27,0	25,0	0,0/8,0/15,0
Polska	32	19,0	23,0	5,0/8,0
Portugalia	48	31,5	23,0	6,0/13,0
Słowacja	25	22,0	20,0	10,0
Słowenia	50	17,0	22,0	9,5
Hiszpania	30,5	30,0	21,0	4,0/10,0
Szwecja	25	22,0	25,0	0,0/6,0/12,0
Szwajcaria	13,2	21,1	8,0	0,0/2,5/3,8
Turcja	35	20,0	18,0	1,0/8,0
Wielka Brytania	45	21,0	20,0	0,0/5,0
USA	39,6	39,1		

Podatki w krajach OECD

Źródło: OECD.

Wpływy z PIT w % PKB

Źródło: OECD.

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Australia	11,9	11,1	10,9	10,2	9,7	9,9	10,4	..
Austria	9,2	9,3	9,4	9,9	9,5	9,5	9,5	9,9
Belgium	12,9	12,3	12,1	12,5	12,2	12,3	12,5	12,6
Canada	11,5	11,6	12,0	11,7	11,2	10,7	10,9	11,2
Czech Republic	4,4	4,2	4,2	3,7	3,6	3,5	3,7	3,8
Denmark	24,9	24,8	25,3	25,1	26,3	24,2	24,2	24,2
Estonia	5,6	5,6	5,8	6,2	5,6	5,4	5,2	5,3
Finland	13,5	13,3	13,0	13,2	13,4	12,6	12,8	13,0
France	8,0	7,8	7,5	7,6	7,3	7,3	7,5	8,2
Germany	8,1	8,6	9,0	9,6	9,4	8,8	9,1	9,6
Greece	4,7	4,7	4,8	4,8	5,0	4,5	4,8	..
Hungary	6,7	6,8	7,4	7,8	7,5	6,5	4,9	5,3
Ireland	8,2	8,7	8,8	8,1	7,7	7,5	9,0	9,5
Italy	10,4	10,7	11,1	11,5	11,7	11,7	11,5	12,1
Japan	5,0	5,2	5,6	5,7	5,4	5,1	5,3	5,4
Korea	3,2	3,8	4,4	4,0	3,6	3,6	3,8	4,0
Netherlands	6,9	7,3	7,7	7,5	8,7	8,7	8,3	..
New Zealand	14,9	14,5	14,5	13,7	12,8	11,7	11,6	12,4
Norway	9,6	9,0	9,5	9,1	10,2	10,1	9,8	9,9
Poland	3,9	4,6	5,2	5,4	4,6	4,5	4,5	..
Portugal	5,2	5,3	5,5	5,6	5,8	5,6	6,1	5,9
Slovak Republic	2,6	2,5	2,6	2,7	2,4	2,3	2,5	2,7
Slovenia	5,5	5,8	5,5	5,9	5,8	5,7	5,7	5,9
Spain	6,5	7,0	7,5	7,0	6,7	7,0	7,2	7,4
Sweden	15,4	15,4	14,6	13,8	13,4	12,7	12,2	12,5
Switzerland	9,2	8,8	8,8	8,7	9,2	9,0	8,9	8,9
Turkey	3,6	3,8	4,1	4,0	4,0	3,7	3,8	4,0
United Kingdom	10,3	10,5	10,7	10,7	10,4	10,0	10,1	9,7
United States	9,1	9,7	10,2	9,7	7,8	7,9	8,9	9,0

Wpływy z CIT w % PKB

Źródło: OECD.

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Australia	5,8	6,4	6,8	5,8	4,8	4,7	5,2	..
Austria	2,2	2,2	2,4	2,5	1,7	1,9	2,2	2,3
Belgium	3,3	3,5	3,5	3,3	2,4	2,6	2,9	3,1
Canada	3,3	3,8	3,4	3,3	3,3	3,2	3,1	2,9
Czech Republic	4,4	4,6	4,7	4,2	3,5	3,4	3,4	3,6
Denmark	3,9	4,3	3,8	3,3	2,3	2,8	2,8	3,0
Estonia	1,4	1,5	1,6	1,6	1,8	1,3	1,2	1,4
Finland	3,3	3,4	3,9	3,5	2,0	2,6	2,7	2,2
France	2,4	3,0	3,0	2,9	1,5	2,1	2,5	2,5
Germany	1,8	2,2	2,3	2,0	1,4	1,6	1,7	1,8
Greece	3,3	2,7	2,6	2,5	2,5	2,5	2,1	..
Hungary	2,1	2,3	2,8	2,6	2,3	1,2	1,2	1,3
Ireland	3,4	3,8	3,4	2,8	2,4	2,5	2,5	2,6
Italy	2,8	3,4	3,8	3,7	3,1	2,8	2,7	2,9
Japan	4,2	4,8	4,8	3,9	2,6	3,2	3,4	3,4
Korea	3,8	3,6	4,0	4,2	3,7	3,5	4,0	4,0
Netherlands	3,8	3,3	3,2	3,2	2,0	2,2	2,1	..
New Zealand	6,1	5,6	4,9	4,4	3,4	3,8	4,1	4,4
Norway	11,7	12,8	11,0	12,1	9,0	10,0	10,7	10,4
Poland	2,5	2,4	2,8	2,7	2,3	2,0	2,1	..
Portugal	2,7	2,9	3,6	3,7	2,9	2,8	3,2	2,8
Slovak Republic	2,7	2,9	3,0	3,1	2,5	2,5	2,4	2,5
Slovenia	2,8	3,0	3,2	2,5	1,8	1,9	1,7	1,3
Spain	3,9	4,1	4,7	2,8	2,2	1,8	1,8	2,2
Sweden	3,7	3,6	3,7	3,0	3,0	3,5	3,2	3,0
Switzerland	2,4	2,9	3,0	3,1	3,0	2,9	2,9	2,9
Turkey	1,7	1,5	1,6	1,8	1,9	1,9	2,1	2,1
United Kingdom	3,3	3,9	3,4	3,6	2,8	3,1	3,1	2,9
United States	3,0	3,3	2,9	1,9	1,7	2,3	2,3	2,6

Wydatki budżetowe w Polsce, 2013

2016
(w mld zł)

Wyszczególnienie	Wysokość wydatków (w mld PLN)	w %	
Rolnictwo i łowiectwo	10,0	3,1%	6,9
Transport i łączność	9,0	2,8%	11,1
Gospodarka mieszkaniowa	2,3	0,7%	
Nauka	4,8	1,5%	5,5
Administracja publiczna	12,7	4,0%	13,3
Urzędy	2,0	0,6%	
Obrona narodowa	20,1	6,3%	28,3
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	74,8	23,3%	84,6
Bezpieczeństwo publiczne	13,6	4,2%	14,3
Wymiar sprawiedliwości	10,5	3,3%	11,5
Obsługa długu publicznego	42,5	13,2%	32,1
Różne rozliczenia*	71,2	22,2%	74,0
Oświata i wychowanie	2,4	0,7%	
Szkolnictwo wyższe	13,2	4,1%	15,4
Ochrona zdrowia	7,5	2,3%	8,3
Pomoc społeczna	14,3	4,5%	34,2
Poz. zad. w zakresie polityki społ.	3,6	1,1%	
Kultura	1,6	0,5%	
Inne wydatki	5,2	1,6%	
WYDATKI OGÓŁEM	321,3	100,0%	360,8

*Różne rozliczenia to głównie Subwencje Ogólne dla Jednostek Samorządu Terytorialnego (51,3 mld PLN; w tym subwencja oświatowa 39,5 mld PLN) oraz Środki Własne Unii Europejskiej (18,1 mld PLN).

Wydatki publiczne jako % nominalnego PKB

Źródło: OECD.

Country	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Australia	34,3	33,7	33,1	33,5	33,3	33,1	33,2	34,0	36,8	36,3	35,2	35,7	35,1	36,3
Austria	51,2	50,5	51,3	53,9	50,0	49,1	48,6	49,5	52,8	52,8	50,7	51,7	51,3	52,6
Belgium	49,1	49,8	51,0	49,2	51,9	48,5	48,2	49,8	53,7	52,6	53,6	55,1	54,7	54,3
Canada	41,2	40,4	40,2	39,0	38,4	38,6	38,6	39,2	43,7	43,3	41,9	41,5	41,1	40,4
Czech Republic	43,9	45,6	50,0	43,3	43,0	41,9	41,0	41,2	44,6	43,8	43,2	44,5	42,3	42,9
Denmark	54,2	54,6	55,1	54,6	52,8	51,6	50,8	51,5	58,1	57,7	57,7	59,4	57,2	58,9
Estonia	34,8	35,8	34,8	34,0	33,6	33,6	34,0	39,7	44,7	40,5	37,6	39,5	38,3	37,5
Finland	48,0	49,0	50,3	50,3	50,4	49,2	47,4	49,3	56,2	55,8	55,2	56,7	58,5	59,3
France	51,6	52,8	53,4	53,3	53,6	52,9	52,6	53,3	56,7	56,6	55,9	56,7	57,0	56,7
Germany	47,5	47,9	48,4	47,2	47,0	45,3	43,5	44,1	48,3	48,0	45,2	44,7	44,6	44,9
Greece	45,1	45,0	44,9	45,8	44,6	45,4	47,5	50,6	54,0	51,4	51,9	53,4	58,5	46,6
Hungary	47,6	51,2	49,4	49,1	50,1	51,9	50,4	49,2	51,2	49,8	49,9	48,7	49,7	49,1
Iceland	42,6	44,3	45,6	44,0	42,2	41,6	42,3	57,7	51,0	51,6	47,4	47,4	46,3	46,7
Ireland	33,2	33,5	33,2	33,6	33,9	34,4	36,7	42,8	48,2	65,5	47,1	42,6	42,9	40,8
Israel	51,4	52,8	51,5	48,5	47,1	45,6	43,8	43,1	43,0	42,3	41,9	41,7	40,9	40,6
Italy	47,7	47,1	48,0	47,6	47,9	48,4	47,6	48,6	51,9	50,5	49,7	50,6	50,6	50,6
Japan	38,0	38,2	37,8	36,6	36,4	36,0	35,8	36,9	41,9	40,7	41,9	42,0	43,1	42,3
Korea	24,7	24,4	29,5	26,8	27,3	28,4	29,1	31,0	33,5	31,0	32,3	32,7	33,1	32,9
Luxembourg	38,2	41,6	41,8	42,6	41,5	38,6	36,3	39,1	45,2	43,6	42,6	43,9	43,6	43,8
Netherlands	45,3	46,1	47,0	46,1	44,8	45,5	45,2	46,2	51,4	51,3	49,8	50,4	49,7	50,1
New Zealand	37,6	36,7	37,3	36,9	38,1	39,4	39,3	41,7	42,5	48,5	45,1	43,6	43,2	41,3
Norway	44,1	47,1	48,2	45,1	41,8	40,0	40,3	39,8	46,2	45,2	43,9	43,3	44,7	45,0
Poland	43,8	44,3	44,7	42,6	43,4	43,9	42,2	43,2	44,6	45,4	43,4	42,2	42,0	41,7
Portugal	43,2	43,1	44,7	45,4	46,6	45,2	44,4	44,8	49,8	51,5	49,3	47,4	48,7	48,3
Slovak Republic	44,5	45,1	40,1	37,7	38,0	36,5	34,2	34,9	41,6	39,8	38,9	38,2	38,7	38,9
Slovenia	47,3	46,2	46,2	45,6	45,1	44,3	42,3	44,1	48,7	49,5	49,9	48,4	59,4	49,8
Spain	38,7	38,9	38,4	38,9	38,4	38,4	39,2	41,4	46,2	46,3	45,7	47,8	44,8	42,9
Sweden	54,5	55,6	55,6	54,2	53,9	52,7	50,9	51,8	54,9	52,4	51,5	51,9	52,8	52,4
Switzerland	34,8	36,9	36,3	35,9	35,2	33,2	32,1	32,1	34,1	33,9	33,7	34,1	34,0	33,6
United Kingdom	39,9	40,9	41,8	42,7	43,4	43,6	43,4	47,2	50,8	49,8	48,2	48,2	47,1	46,5
United States	35,1	36,2	36,8	36,5	36,5	36,4	37,1	39,2	43,2	42,8	41,6	40,1	39,0	38,0

Saldo finansów publicznych (jako % PKB)

Country	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgium	-0,2	-2,6	0,2	0,1	-1,1	-5,4	-4,0	-4,1	-4,2	-3,0	-3,1	-2,5
Bulgaria	1,8	1,0	1,8	1,1	1,6	-4,1	-3,1	-2,0	-0,3	-0,4	-5,5	-1,7
Czech Republic	-2,7	-3,1	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6
Denmark	2,1	5,0	5,0	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,5	-1,1	1,5	-1,7
Germany	-3,7	-3,4	-1,7	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1,0	0,0	-0,2	0,3	0,7
Estonia	2,4	1,1	2,9	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1
Ireland	1,3	1,6	2,8	0,3	-7,0	-13,8	-32,1	-12,6	-8,0	-5,7	-3,7	-1,9
Greece	-8,8	-6,2	-5,9	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,8	-13,2	-3,6	-7,5
Spain	0,0	1,2	2,2	2,0	-4,4	-11,0	-9,4	-9,6	-10,5	-7,0	-6,0	-5,1
France	-3,5	-3,2	-2,3	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4,0	-4,0	-3,5
Croatia	-5,2	-3,9	-3,4	-2,4	-2,8	-6,0	-6,2	-7,8	-5,3	-5,3	-5,4	-3,3
Italy	-3,6	-4,2	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3	-4,2	-3,7	-2,9	-2,7	-3,0	-2,6
Cyprus	-3,7	-2,2	-1,0	3,2	0,9	-5,4	-4,7	-5,7	-5,8	-4,9	-8,8	-1,1
Latvia	-1,0	-0,4	-0,6	-0,7	-4,1	-9,1	-8,5	-3,4	-0,8	-0,9	-1,6	-1,3
Lithuania	-1,4	-0,3	-0,3	-0,8	-3,1	-9,1	-6,9	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7	-0,2
Luxembourg	-1,3	0,1	2,0	4,2	3,4	-0,7	-0,7	0,5	0,3	1,0	1,5	1,6
Hungary	-6,3	-7,8	-9,3	-5,1	-3,6	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6
Malta	-4,4	-2,7	-2,6	-2,3	-4,2	-3,3	-3,2	-2,5	-3,6	-2,6	-2,1	-1,4
Netherlands	-1,7	-0,3	0,2	0,2	0,2	-5,4	-5,0	-4,3	-3,9	-2,4	-2,3	-1,9
Austria	-4,9	-2,6	-2,6	-1,4	-1,5	-5,4	-4,5	-2,6	-2,2	-1,4	-2,7	-1,0
Poland	-5,0	-4,0	-3,6	-1,9	-3,6	-7,3	-7,3	-4,8	-3,7	-4,1	-3,4	-2,6
Portugal	-6,2	-6,2	-4,3	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4
Romania	-1,1	-0,8	-2,1	-2,8	-5,5	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-0,8	-0,8
Slovenia	-2,0	-1,3	-1,2	-0,1	-1,4	-5,9	-5,6	-6,7	-4,1	-15,0	-5,0	-2,7
Slovakia	-2,3	-2,9	-3,6	-1,9	-2,4	-7,8	-7,5	-4,3	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7
Finland	2,2	2,6	3,9	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,2	-2,6	-3,2	-2,8
Sweden	0,3	1,8	2,2	3,3	1,9	-0,7	-0,1	-0,2	-1,0	-1,4	-1,6	0,2
United Kingdom	-3,4	-3,3	-2,7	-2,9	-4,9	-10,2	-9,6	-7,6	-8,3	-5,7	-5,7	-4,3

Źródło: Eurostat.

Stan finansów publicznych w Polsce

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wynik (saldo) budżetu państwa	w mln zł	-44 591	-25 124	-30 407	-42 194	-28 977	-42 607	-46 159
	w % PKB	-3,1	-1,6	-1,9	-2,5	-1,7	-2,4	-2,5
Wynik (saldo) sektora finansów publicznych	w mln zł	-85 106	-56 337	-37 560	-48 354	-39 615	-43 990	-46 065
	w % PKB	-5,9	-3,6	-2,3	-2,9	-2,3	-2,4	-2,5
Zadłużenie sektora finansów publicznych ogółem	w mln zł	747 899	815 346	840 477	882 293	826 775	877 282	965 201
	w % PKB	51,7	52,0	51,6	53,3	48,1	48,8	52,1

Źródło: GUS.

Rodzaje deficytów budżetowych

Rodzaj deficytu	Opis
Deficyt rzeczywisty	- faktyczna różnica między wydatkami i dochodami państwa w roku bieżącym
Deficyt strukturalny	- symulowana, hipotetyczna różnica między wydatkami i dochodami państwa realizowanymi w warunkach pełnego wykorzystania mocy wytwórczych
Deficyt cykliczny	- deficyt budżetowy powstały pod wpływem cyklu koniunkturalnego

Przyczyny powstawania długu publicznego

- Brak długu, jeżeli budżet jest zawsze zbilansowany
 $G - T = 0 \rightarrow \Delta D = 0$
- Dług (D) pojawia się i rośnie jeżeli $G > T$
- Zmiany długu wynikają z dwóch czynników
Podstawowego deficytu ($\Delta D = G - T$)
Kosztów obsługi długu $r * D$
 $\Delta D = (G - T) + r * D$

Dług publiczny (kwota w walucie krajowej i % PKB)

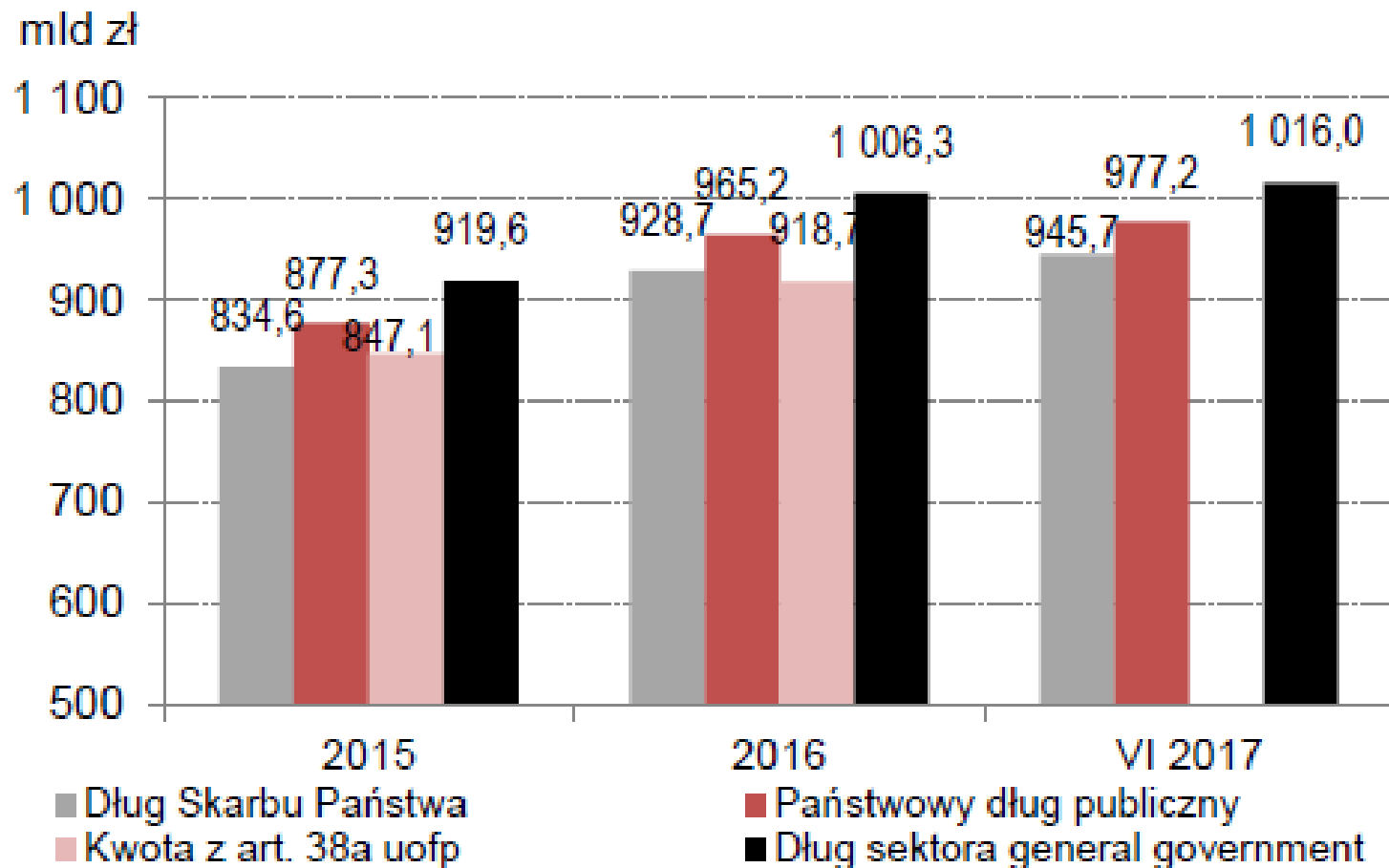
		Millions of national currency			% of GDP		
		2016 Q2	2017 Q1	2017 Q2	2016 Q2	2017 Q1	2017 Q2
EA19	euro	9 685 258	9 699 643	9 752 289	90.8	89.2	89.1
EU28	euro	12 513 865	12 516 967	12 532 798	83.8	83.6	83.4
Belgium	euro	455 874	459 153	457 606	109.7	107.8	106.6
Bulgaria	BGN	26 497	26 709	26 662	29.2	28.2	27.7
Czech Republic	CZK	1 850 612	1 924 193	1 922 921	39.3	39.9	39.4
Denmark	DKK	807 842	765 909	775 476	39.7	36.7	36.8
Germany	euro	2 168 052	2 113 322	2 107 734	69.9	66.6	66.0
Estonia	euro	1 988	1 968	1 960	9.6	9.2	8.9
Ireland	euro	200 374	208 228	211 188	74.9	74.7	74.3
Greece	euro	315 391	310 713	309 136	179.7	176.2	175.0
Spain	euro	1 107 059	1 128 963	1 137 853	100.7	99.9	99.8
France	euro	2 174 401	2 213 300	2 235 258	98.1	98.8	99.3
Croatia	HRK	285 667	300 141	287 257	84.1	86.4	81.9
Italy	euro	2 251 455	2 261 105	2 281 978	134.7	134.0	134.7
Cyprus	euro	19 156	19 550	19 775	108.3	107.6	107.6
Latvia	euro	9 651	9 954	10 300	39.3	39.4	40.0
Lithuania	euro	15 153	15 433	16 765	39.9	39.2	41.7
Luxembourg	euro	11 508	12 802	12 635	22.0	23.9	23.4
Hungary	HUF	26 179 317	26 681 796	26 915 361	75.8	74.9	74.4
Malta	euro	5 825	5 891	5 869	60.6	58.1	56.8
Netherlands	euro	437 712	422 638	420 588	63.2	59.6	58.7
Austria	euro	297 166	291 526	293 551	84.9	81.7	81.4
Poland	PLN	977 849	1 013 073	1 016 020	53.5	54.0	53.4
Portugal	euro	239 834	243 472	249 030	131.3	130.4	132.1
Romania	RON	269 780	289 259	297 128	36.8	37.1	37.2
Slovenia	euro	32 306	32 902	33 268	81.6	80.2	79.8
Slovakia	euro	42 266	43 679	42 780	52.9	53.5	51.8
Finland	euro	130 996	136 352	135 922	61.7	62.6	61.8
Sweden	SEK	1 859 815	1 845 021	1 828 837	43.2	41.3	40.5
United Kingdom	GBP	1 690 435	1 720 036	1 734 582	88.1	86.8	86.8
Norway	NOK	1 087 096	1 172 690	1 150 147	35.1	36.8	35.8

Źródło:
Eurostat.

Zadłużenie Skarbu Państwa, Polska 2000-2016

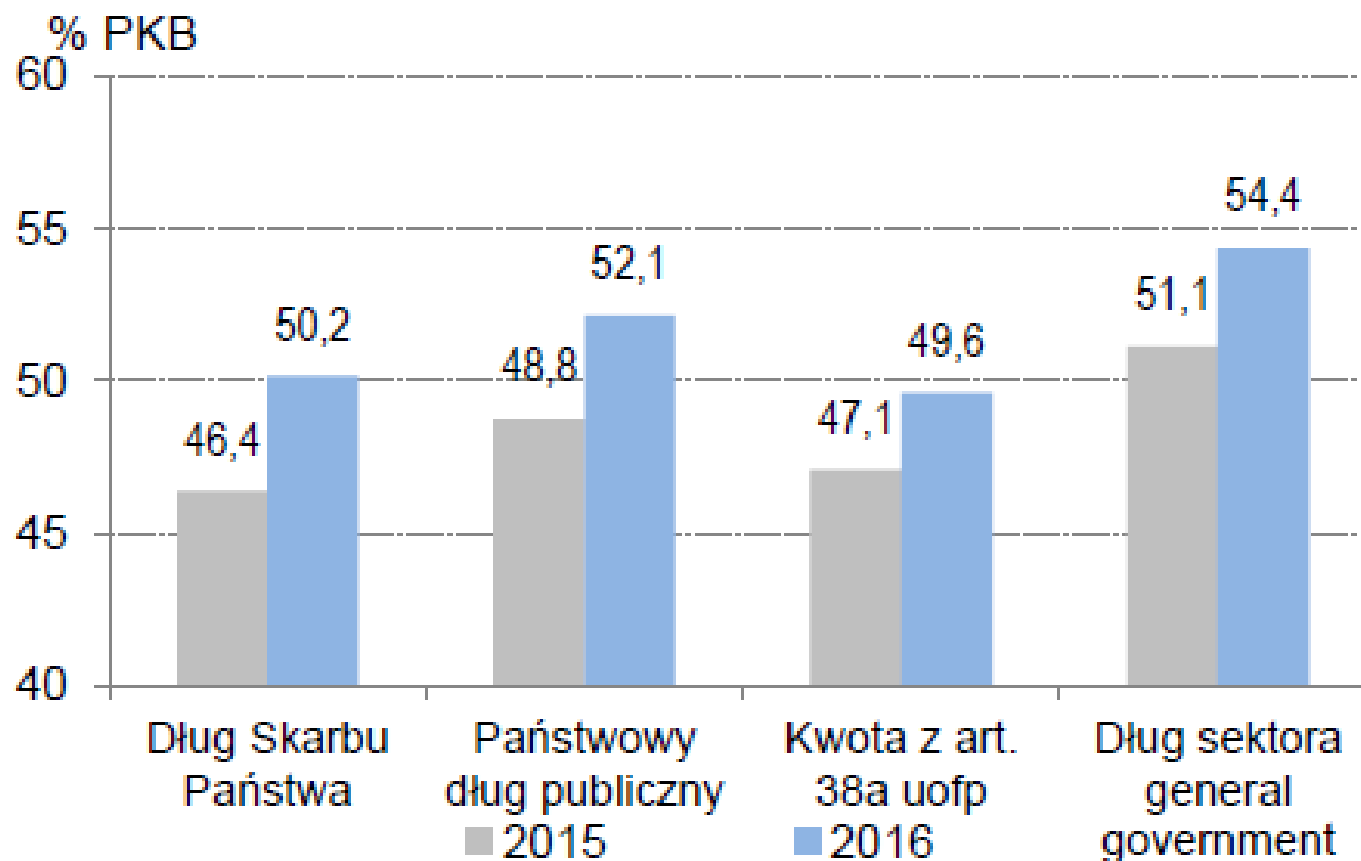
Rok	Zadłużenie Skarbu Państwa (w mln PLN)	I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	II. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa
XII 2000	266 817	145 982	120 835
XII 2001	283 938	185 029	98 909
XII 2002	327 904	219 347	108 557
XII 2003	378 944	251 166	127 778
XII 2004	402 860	291 659	111 202
XII 2005	440 167	315 479	124 689
XII 2006	478 526	352 328	126 198
XII 2007	501 531	380 409	121 122
XII 2008	569 946	420 202	149 744
XII 2009	631 534	462 761	168 773
XII 2010	701 851	507 010	194 840
XII 2011	771 130	524 693	246 438
XII 2012	793 853	542 969	250 884
XII 2013	838 024	584 271	253 752
XII 2014	779 938	503 079	276 859
XII 2015	834 551	543 262	291 288
XII 2016	928 666	609 203	319 463

Dług publiczny w Polsce, VI.2017

Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2018-2021.

Dług publiczny jako % PKB, Polska 2015-2016

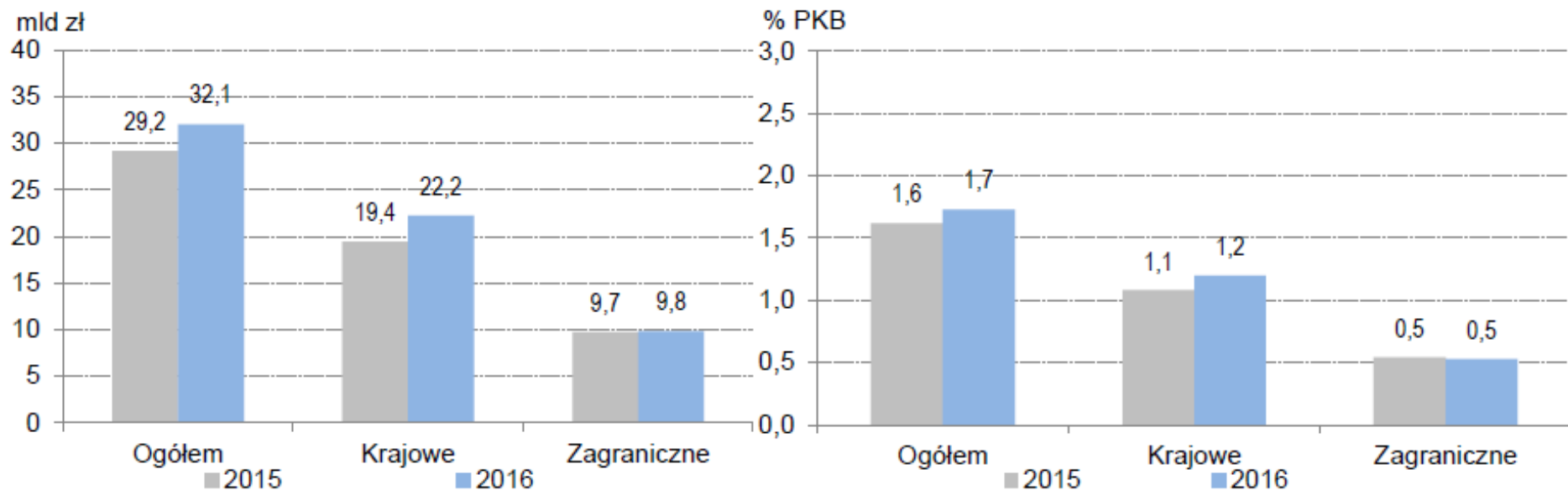
Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2018-2021.

Koszty utrzymywania deficytów oraz wzrostu długu publicznego

Utrzymywanie deficytów oraz powiększanie długu (wzrost kosztów jego obsługi) absorbuje prywatne oszczędności – **brakuje funduszy na inwestycje** (efekt wypierania).

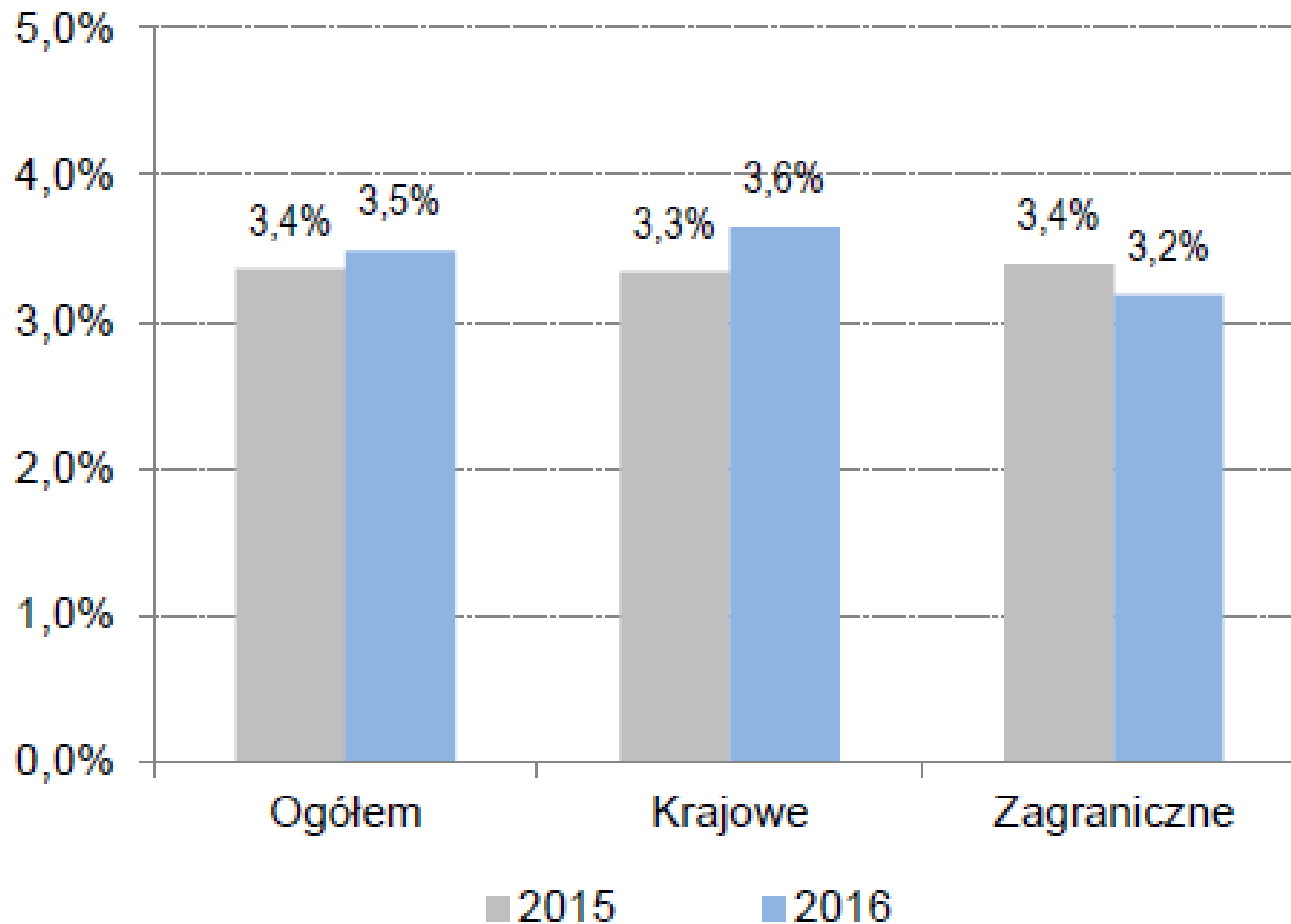
Nawet finansowanie deficytu przez zagranicznych inwestorów niesie ze sobą szereg ryzyk: nagłe zmniejszenie zakupu obligacji może doprowadzić do **spadku wartości waluty, wzrostu stóp procentowych, wzrostu inflacji** oraz **recesji**.

Koszty obsługi długu Skarbu Państwa, 2015-2016

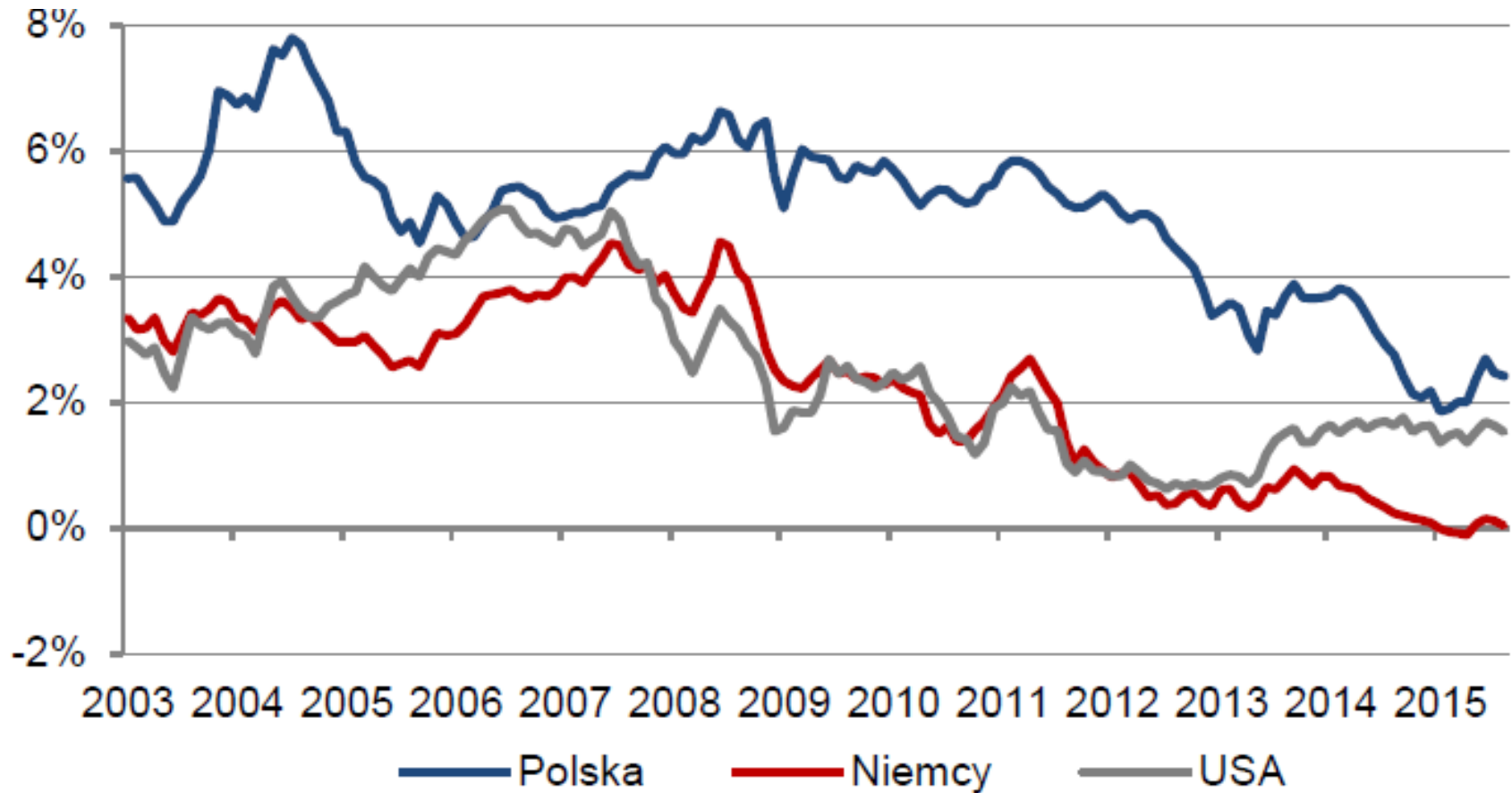
Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2018-2021.

Średnie koszty obsługi długu Skarbu Państwa, 2015-2016

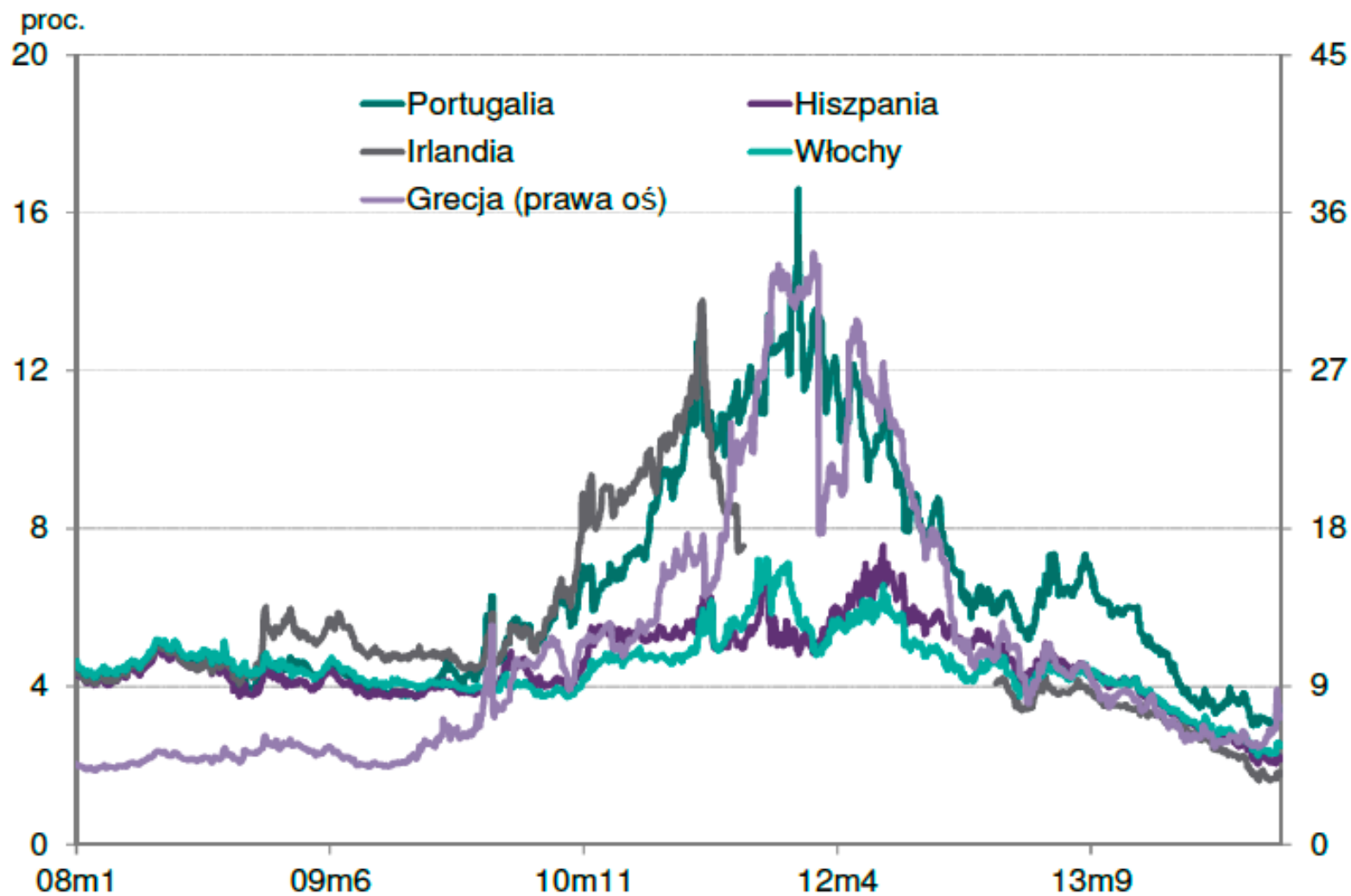
Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2018-2021.

Rentowność 5-letnich obligacji skarbowych

Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2016-2019

Rentowność 10-letnich obligacji w krajach PIIGS

Źródło: NBP, Raport o inflacji, listopad 2014.

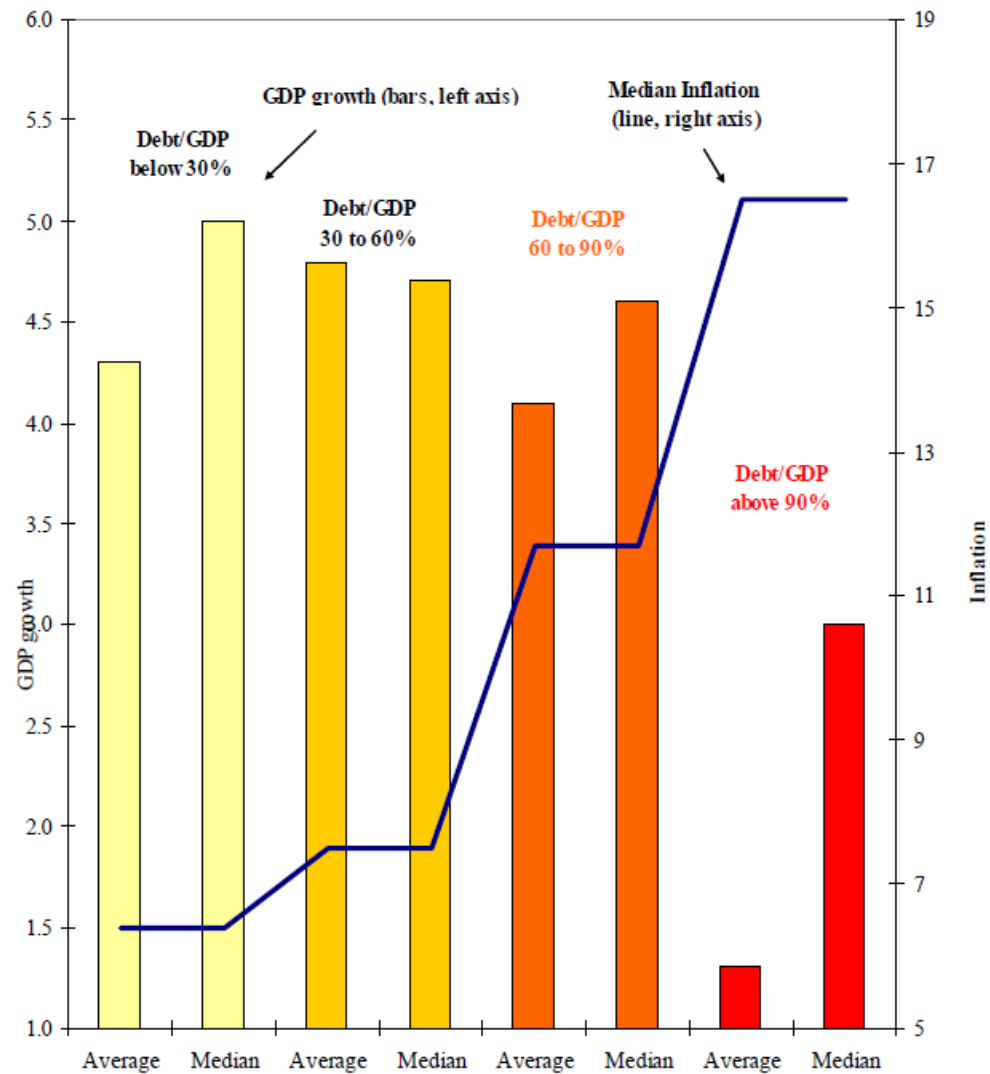
Dług publiczny a wzrost gospodarczy

- wybrane rozwinięte gospodarki, 1790-2009

Country	Period	Central (Federal) government debt/ GDP			
		Below 30 percent	30 to 60 percent	60 to 90 percent	90 percent and above
Australia	1902-2009	3.1	4.1	2.3	4.6
Austria	1880-2009	4.3	3.0	2.3	n.a.
Belgium	1835-2009	3.0	2.6	2.1	3.3
Canada	1925-2009	2.0	4.5	3.0	2.2
Denmark	1880-2009	3.1	1.7	2.4	n.a.
Finland	1913-2009	3.2	3.0	4.3	1.9
France	1880-2009	4.9	2.7	2.8	2.3
Germany	1880-2009	3.6	0.9	n.a.	n.a.
Greece	1884-2009	4.0	0.3	4.8	2.5
Ireland	1949-2009	4.4	4.5	4.0	2.4
Italy	1880-2009	5.4	4.9	1.9	0.7
Japan	1885-2009	4.9	3.7	3.9	0.7
Netherlands	1880-2009	4.0	2.8	2.4	2.0
New Zealand	1932-2009	2.5	2.9	3.9	3.6
Norway	1880-2009	2.9	4.4	n.a.	n.a.
Portugal	1851-2009	4.8	2.5	1.4	n.a.
Spain	1850-2009	1.6	3.3	1.3	2.2
Sweden	1880-2009	2.9	2.9	2.7	n.a.
United Kingdom	1830-2009	2.5	2.2	2.1	1.8
United States	1790-2009	4.0	3.4	3.3	-1.8
Average		3.7	3.0	3.4	1.7
Median		3.9	3.1	2.8	1.9
Number of observations = 2,317		866	654	445	352

Dług publiczny a wzrost gospodarczy i inflacja

- wybrane rynki wschodzące, 1946-2009

Źródło: Reinhart i Rogoff, *Growth in a time of debt*, 2010.

Dług publiczny a wzrost gospodarczy

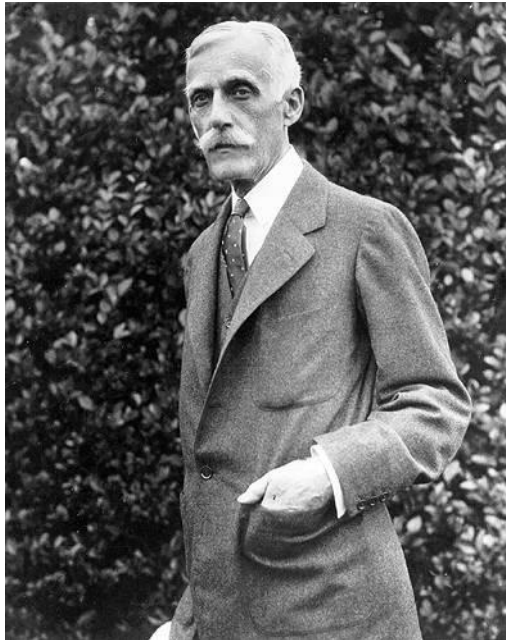
- wybrane rynki wschodzące, 1900-2009

Country	Period	Central (Federal) government debt/ GDP			
		Below 30 percent	30 to 60 percent	60 to 90 percent	90 percent and above
Argentina	1900-2009	4.3	2.7	3.6	0.5
Bolivia	1950-2009	0.7	5.2	3.7	3.9
Brazil	1980-2009	3.2	2.3	2.6	2.3
Chile	1900-2009	4.0	1.0	7.5	-4.5
Colombia	1923-2009	4.3	3.0	n.a.	n.a.
Costa Rica	1950-2009	6.9	5.0	3.4	3.0
Ecuador	1939-2009	5.3	5.0	3.2	1.5
El Salvador	1939-2009	3.6	2.6	n.a.	n.a.
Ghana	1952-2009	n.a.	4.6	4.7	1.9
India	1950-2009	4.2	4.9	n.a.	n.a.
Indonesia	1972-2009	6.6	6.3	-0.1	3.1
Kenya	1963-2009	6.3	4.2	2.3	1.2
Malaysia	1955-2009	2.0	6.2	6.9	5.5
Mexico	1917-2009	4.1	3.4	1.2	-0.7
Nigeria	1990-2009	5.4	10.6	11.2	2.6
Peru	1917-2009	4.3	2.9	2.7	n.a.
Philippines	1950-2009	5.0	3.8	5.1	n.a.
Singapore	1969-2009	n.a.	9.5	8.2	4.0
South Africa	1950-2009	2.0	3.5	n.a.	n.a.
Sri Lanka	1950-2009	3.3	3.7	4.2	5.0
Thailand	1950-2009	6.1	6.6	n.a.	n.a.
Turkey	1933-2009	5.4	3.7	3.2	-6.4
Uruguay	1935-2009	2.1	3.1	3.2	0.0
Venezuela	1921-2009	6.5	4.1	3.2	-6.5
Average		4.3	4.1	4.2	1.0
Median		4.5	4.4	4.5	2.9
Number of observations = 1,397		686	450	148	113

Źródło: Reinhart i Rogoff, *Growth in a time of debt*, 2010.

Andrew Mellon o podatkach

*"Historia opodatkowania pokazuje, iż **podatki nadmierne nie są płacone**. Wysokie stawki w sposób nieunikniony wywierają presję na podatnika, zmuszając go do wycofania kapitału z produkcyjnych zastosowań i zainwestowania go w zwolnione z podatków papiery wartościowe lub znalezienia innych, zgodnych z prawem metod unikania realizacji podlegającego opodatkowaniu dochodu. W rezultacie źródła dochodu do opodatkowania wysychają".*

Andrew Mellon – sekretarz skarbu w rządzie republikanina Warrena G. Hardinga

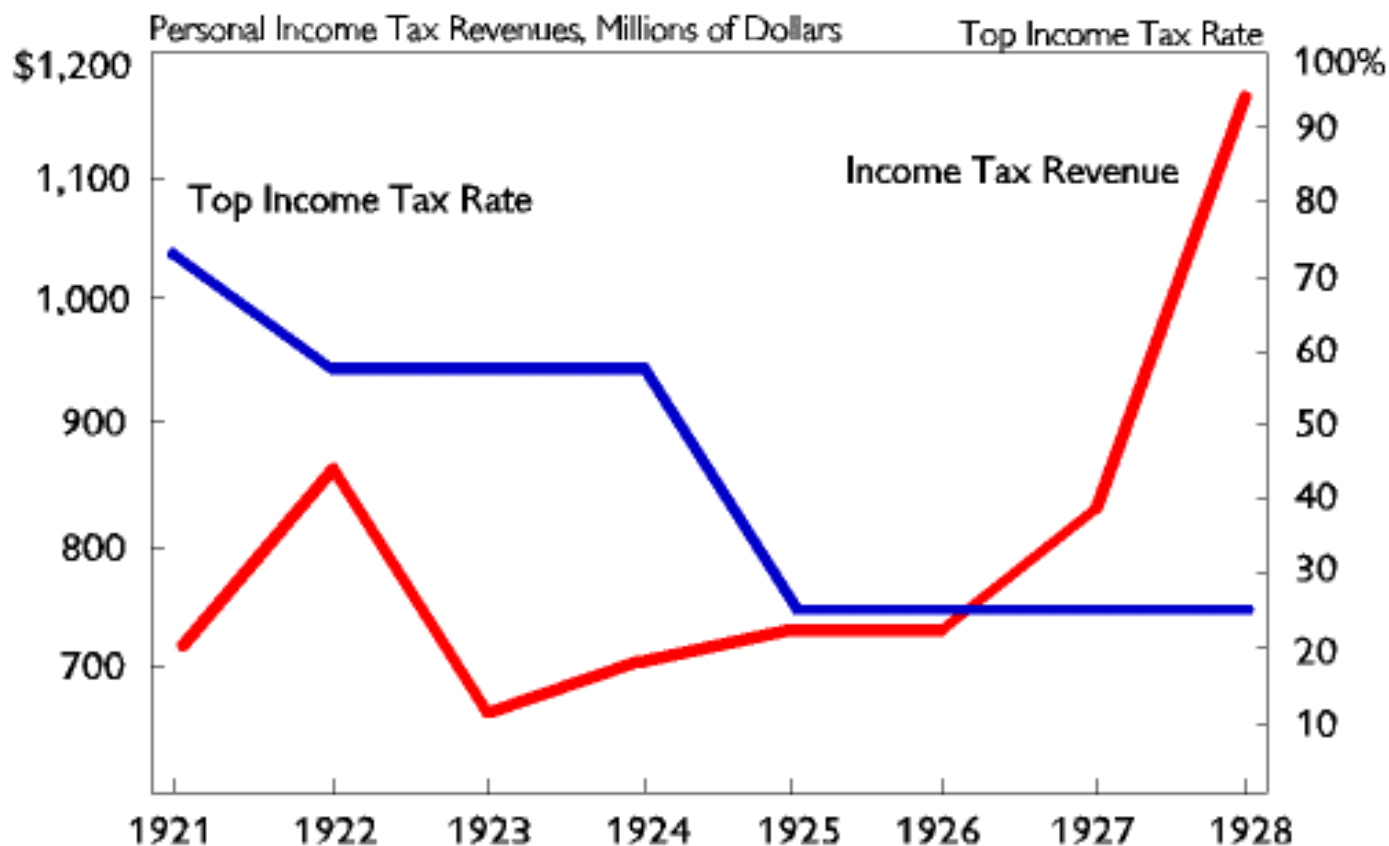
Reforma Andrew Mellona

W 1921 zredukowano wszystkie stawki podatku dochodowego (w tym najwyższą z **73%** do **58%**); w czerwcu 1924 r. najwyższa stawka opodatkowania spadła do **46%** (a w latach 1926 i 1928 obniżano dalej stawki opodatkowania – najwyższa stawka od dochodów ponad 100 000 USD osiągnęła poziom **25%**).

Efekty: lata 20-te okresem boomu gospodarczego, nominalny PNB wzrósł z 69,6 mld do 103,1 mld \$; **realny PNB wzrósł o 54%** a produktywność o 66,5 %; produkcja przemysłowa podwoiła się.

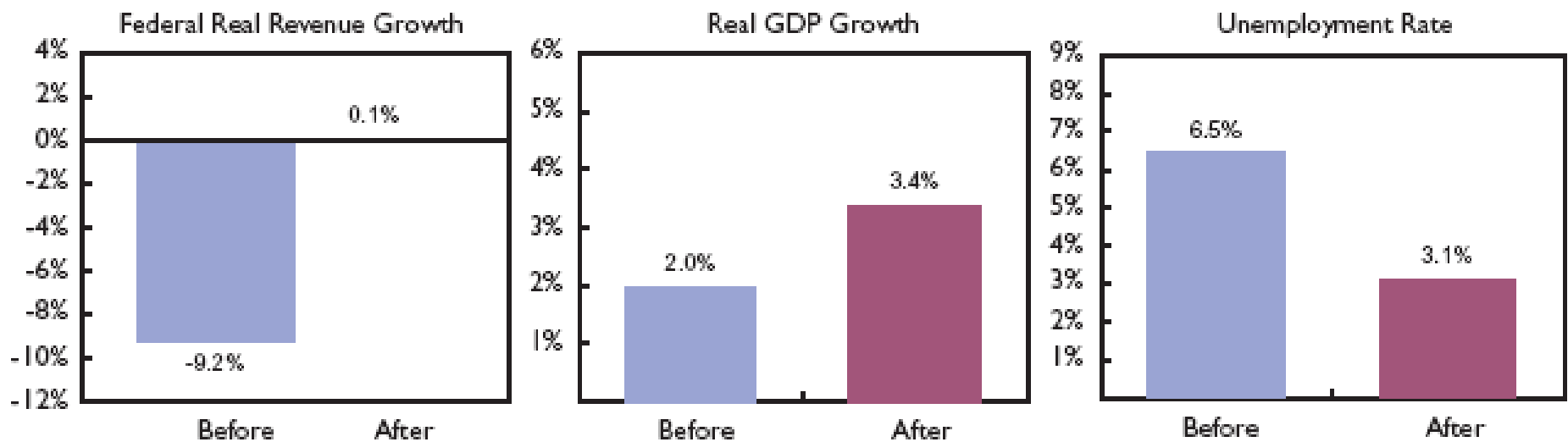
Lower Tax Rates in the 1920s Meant More Tax Revenue

Sources: Tax Foundation; Joint Economic Committee, "The Mellon and Kennedy Tax Cuts: A Review and Analysis," Staff Study, June 18, 1982.

Wskaźniki gospodarcze 4 lata przed i 4 lata po reformach podatkowych

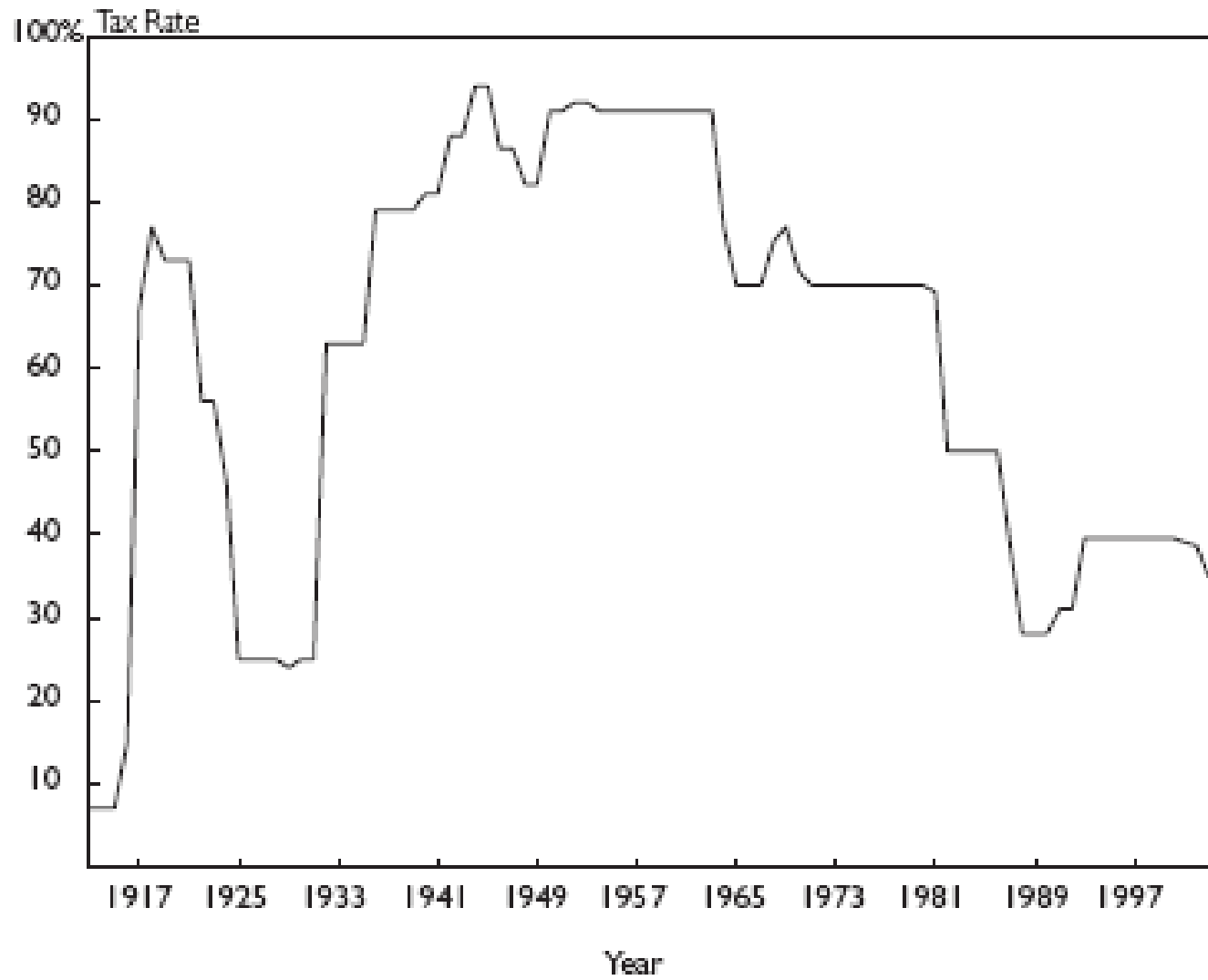
Before and After: Revenue, Output, and Employment
Annual average rate over four-year period before and four-year period after the tax cut

Source: Fiscal year U.S. budget data.

The Top Marginal Personal Income Tax Rate, 1913-2003

(When applicable, top rate on earned and/or unearned income)

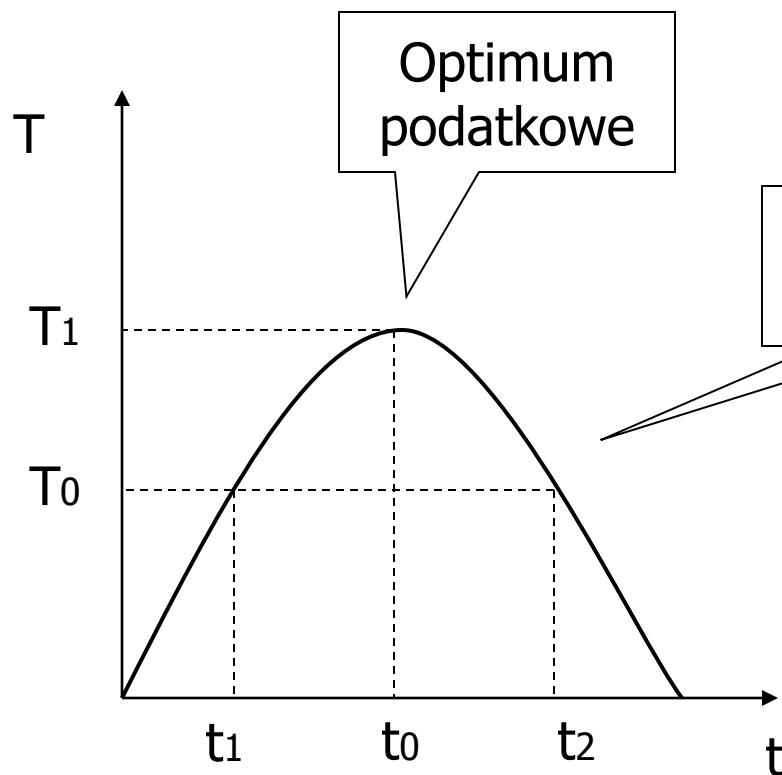

Source: Internal Revenue Service.

Krzywa Laffera

Wpływy
podatkowe

Stopa
podatkowa

Wpływ ustaw podatkowych na wielkość zobowiązań podatkowych w USA w latach 1981 –1986 (mld dol.)

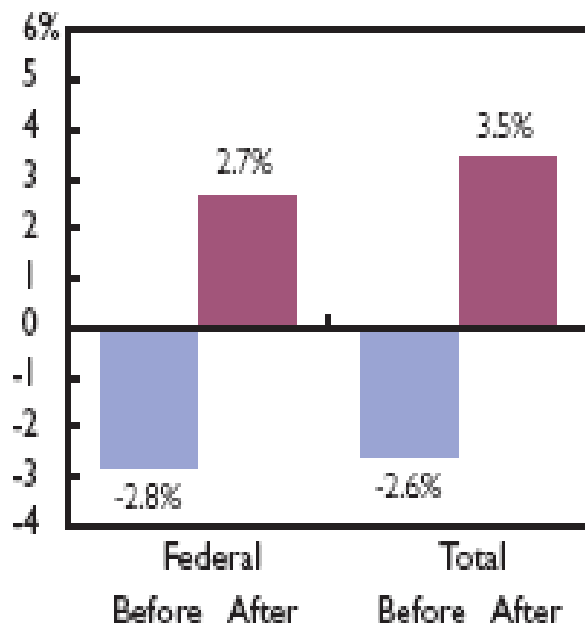
Wyszczególnienie	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Economic Recovery Tax Act of 1981	-8,9	-62,4	-111,3	-147,2	-190,8	-233,3
Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982	-	2,7	24,8	33,9	42,2	57,4
Tax Reform Act of 1984	-	-	-	3,8	12,8	20,2
Ogółem	-8,9	-59,7	-86,5	-109,5	-135,8	-155,7

Wskaźniki gospodarcze 4 lata przed i 4 lata po reformach podatkowych

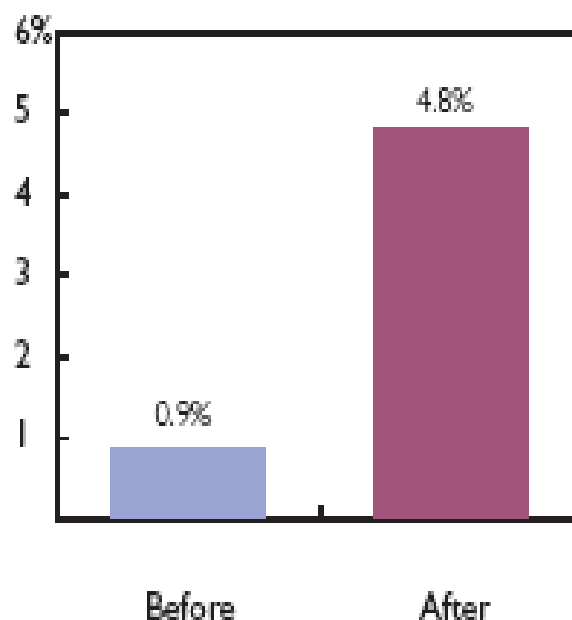
Before and After: Revenue, Output, and Employment

Annual average rate over four-year period before and four-year period after the tax cut

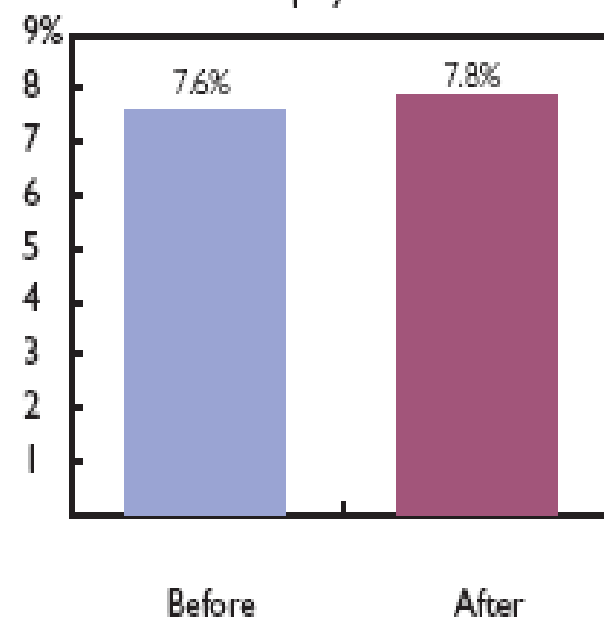
Real Income Tax Revenue Growth

Real GDP Growth

Unemployment Rate

Source: U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, National Income and Product Accounts dataset.

Czasy Reagana, 1981-1989

Stopa wzrostu:

3,2% rocznie (w latach 1974-1981 2,8%, w latach 1989-1995 2,1%)

Mediana dochodów amerykańskich rodzin:

Wzrost z \$ 37,868 do \$ 42,049 (w latach 1974-1981 bez zmian, w latach 1989-1995 spadek o \$ 1,438)

Zatrudnienie:

17 mln nowych miejsc pracy /średnio 2 mln rocznie/

Inflacja:

1980 CPI = 13,5%, **1988 CPI = 4,1%**

Supply-side czy demand-side economics?

Wydatki budżetowe

FY 1981 = 867,7 mld \$ FY 1989 = 1057,2 mld \$

Wydatki na obronę

FY 1981 = 198,2 mld \$ FY 1989 = 285,9 mld \$

Dług publiczny

FY 1981 = 1004,7 mld \$ FY 1989 = 2025,2 mld \$

Reforma CIT w Polsce

W Polsce w 1997 r. CIT wynosił jeszcze 38%.

W kolejnych latach CIT był obniżany:

1998	36%
1999	34%
2000	30%
2001	28%
2002	28%
2003	27%
2004	19%

Jak obniżka CIT mogła wpłynąć na wpływy podatkowe oraz koniunkturę gospodarczą?

Koniunktura gospodarcza i wpływy podatkowe z tytułu CIT, Polska 2000-2006

Wskaźnik	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wzrost gospodarczy	4.3	1.2	1.4	3.9	5.3	3.6	6.2
Stopa bezrobocia	16.1	18.2	19.9	19.6	19.0	17.7	13.8
Stopa zatrudnienia	55.0	53.4	51.5	51.2	51.7	52.8	54.5
Wzrost zatrudnienia	-1.6	-2.2	-3.0	-1.2	1.3	2.3	3.3
Inflacja	10.1	5.3	1.9	0.7	3.6	2.2	1.3
Deficyt budżetowy / PKB	-3.0	-5.1	-5.0	-6.3	-5.7	-4.3	-3.8
Dług publiczny / PKB	36.8	37.6	42.2	47.1	45.7	47.1	47.6
CIT – stawka (w %)	30	28	28	27	19	19	19
CIT – wpływy (w mld zł)	16,9	13,2	15,0	15,0	18,0	20,8	25,3
Stopa procentowa NBP	21,5	14.0	7,50	5.75	7.00	4.75	4,25

CIT wpływy (mld zł) 2007: **32,2**; 2008: **34,6**; 2009: **30,8**; 2010: **27,9**,
2011: **31,7**; 2012: **31,9**; 2013: **29,4**; 2014: **29,7**, 2015: **32,9**; 2016: **33,8**..

Wzrost opodatkowania w 1993 r.

Individual Income Tax

Rodziny o dochodach:

powyżej 140 000 USD miały płacić podatek w wysokości 36%

powyżej 250 000 USD miały płacić podatek w wysokości 39,6%

wcześniej krańcowa stopa opodatkowania wynosiła 31%

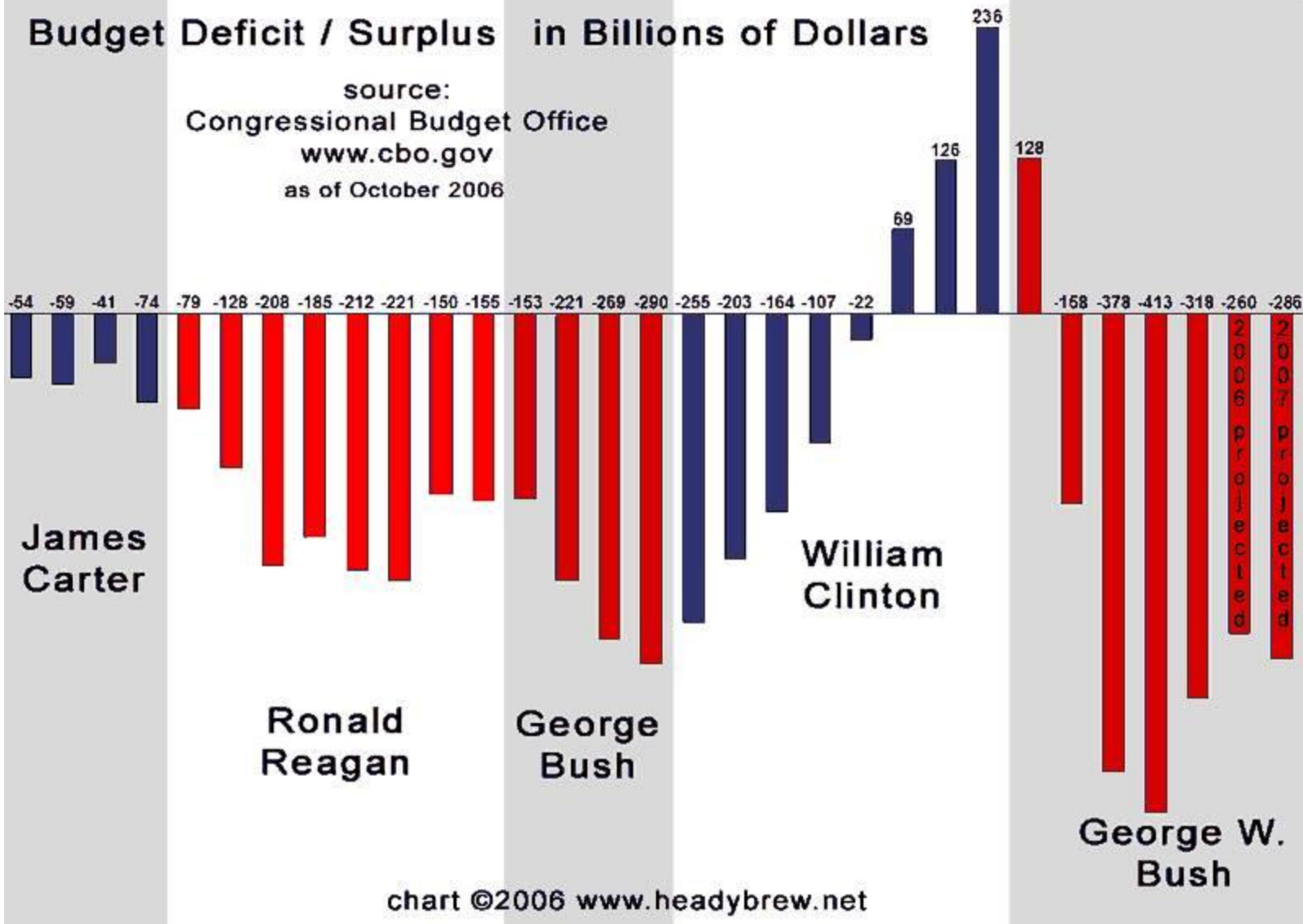
Corporate Income Tax

wzrost z 34% do 35%

Budget Deficit / Surplus in Billions of Dollars

source:
Congressional Budget Office
www.cbo.gov
as of October 2006

Wskaźniki gospodarcze 1992-2000

Wskaźnik	1992	2000
PKB (w mld USD)	6,342	9,951
Dług publiczny (w mld USD)	4,065	5,674
Wydatki budżetowe (w mld USD)	1,382	1,789
Bezrobocie rejestrowane (w tys.)	10,158	6,647
Bezrobocie rzeczywiste (w %)	12,8% (I 1994)	8,1% (I 2001)
Wpływy podatkowe IIT (w mld USD)	476	1005
Wpływy podatkowe CIT (w mld USD)	100	207